

Nr 238.

Av herrar **Larsson** i Östersund **m. fl.**, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 30, angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 till åtgärder för arbetsmarknadens reglering.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 30 begäres anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 till arbetsmarknadens reglering, och i samband härmed lämnas även en redogörelse för de nya principer, enligt vilka arbetsmarknadskommisionen tänkt sig att statsbidrag till kommunernas arbetslöshetskostnader skulle lämnas. Arbetsmarknadskommisionen anhåller också hos Kungl. Maj:t om bemyndigande att tillämpa dessa nya principer.

Uppenbarligen innebära de nya riktlinjerna avsevärda framsteg i förhållande till hittills tillämpade. Främst gäller detta hjälpen åt de kommuner, som kunna tänkas komma att bli mycket arbetslöshetstyngda. Avsikten synes ju nämligen vara att garantera, att arbetslöshetskostnaderna icke i någon kommun skola behöva överstiga kronor 1: 50 per skattekrona. Vidare måste med tillfredsställelse noteras, att riktlinjerna utformats så, att dessa böra kunna stimulera till ökat utnyttjande av arbetslinjen.

Emellertid kan man icke underlåta att fästa sig vid det förhållandet, att när statsbidrag skall fastställas till arbeten eller kontantunderstöd inga hänsyn anses böra tagas till det redan förefintliga, men ofta starkt skiftande skatteunderlaget i olika kommuner. Alla kommuner anses, med andra ord, ha samma förutsättningar att bära en ökad skattebörda för arbetslöshetens bekämpande upp till kronor 1: 50 per skattekrona. Detta betraktelsesätt finna undertecknade ganska betänkligt. Det måste vara uppenbart, att en kommun, som redan har en uttaxering av exempelvis 12—15 kronor pr skattekrona, endast med största svårighet kan bära en ytterligare skatteökning av kronor 1: 50, under det att en annan kommun med exempelvis 7—9 kronor uttaxering per skattekrona däremot med relativt stort jämnmod kan taga denna ytterligare ökning.

Arbetsmarknadskommisionen synes ha helt utgått från, att det nu utslutande gäller att bereda kommunerna möjlighet att bekämpa arbetslösheten, därvid denna uppgift skall betraktas såsom en helt självständig angelägenhet, som kan handläggas utan att hänsyn behöver tagas till de ekonomiska förhållandena vid utgångsläget i de olika kommunerna. Emellertid bör bemärkas, att det ekonomiska tillståndet i kommunerna ofta beror på arbetslöshetsförhållandena under tidigare år. Det måste betraktas som en uppenbar brist att icke någon som helst hänsyn tages härtill.

Tidigare direktiv medgåvo som bekant en differentierad hjälp i förhål-

lande bland annat till den genomsnittliga uttaxeringen i kommunerna (allmän kommunalskatt + landstingsskatt + vägs katt) under visst antal år. Det förefaller rimligt, att denna differentiering bibehålles, ty kostnaderna böra, enligt vår mening, bäras av kommunerna proportionellt i förhållande till bärkraften, vilket ju också överensstämmer med tidigare strävanden att utjämna skatterna.

Nu förutsätter tydligen arbetsmarknadscommissionen uti sina riktlinjer, att vissa kommuner kunna befinna sig i det läget, att de måste tillgripa arbetsobjekt, vilka dessa kommuner även under normala tider skulle ha svårt att finansiera. »I dylika fall måste», skriver arbetsmarknadscommissionen, »även utgå ett engångsbidrag i syfte att begränsa den ekonomiska börda för kommunen, som skjutes på framtiden». Detta förfaringssätt anses dock böra ifrågakomma endast beträffande »ett relativt litet antal fattiga och arbetslöshetstyngda kommuner». Övriga kommuner kunna som engångsbidrag påräkna allenast ett belopp, som anses svara mot de merkostnader, vilka äro förenade med att arbetet utföres under en arbetslöshetskris. Dessa kommuner skulle alltså icke erhålla något som helst bidrag »i syfte att begränsa den ekonomiska börda för kommunen, som skjutes på framtiden». Såsom översta gräns för ett sådant statligt engångsbidrag fixeras 20 % av kostnaderna, men i regel anses bidraget böra vara väsentligt lägre.

Dessa föreskrifter beträffande möjligheterna att ge engångsbidrag finna undertecknade mycket diskutabla. Enligt vår mening borde nämligen engångsbidragets storlek fastställas med hänsyn till inte blott arbetskostnadernas ökning efter krigsutbrottet utan även jämväl till den redan förefintliga skattebördan i den kommun, för vilken bidraget avses, och till den framtida räntabiliteten hos det arbetsobjekt, som avses komma till utförande. Ett på sådant sätt beräknat engångsbidrag skulle enligt vår mening giva ett rättvisare resultat och effektivt öka kommunernas möjligheter att hjälpa de arbetslösa enligt arbetslinjen. Självfallet förutsattes, att den som högsta gräns för engångsbidrag fixerade procentsatsen (20 %) avsevärt höjes.

När det gäller statliga beredskapsarbeten, utgår man ifrån att kommunerna skola åläggas betala ersättning till staten för arbetslösa, som hänvisas till dylika arbeten. Ersättningen skall beräknas efter det belopp, som kommunen i annat fall behövt utgiva i kontantunderstöd till det antal hjälpsökande, vilka beredas sysselsättning.

Denna tanke kan förefalla teoretiskt rimlig, men i praktiken torde den leda till ganska underliga konsekvenser. Under förutsättning att exempelvis såsom statligt beredskapsarbete utföres en anläggning, som efter färdigställandet uteslutande skall tjäna statligt ändamål, är det svårt att förstå av vilka skäl staten kan anse sig berättigad uttaga bidrag till arbetskostnaderna av kommuner enbart av den anledningen, att viss del av arbetskraften är mantalsskriven i dessa kommuner. Anknytningen av den beräknade ersättningen till kontantunderstödsbeloppen synes också kunna leda till att en

kommun till statligt beredskapsarbete i första hand hänvisar den arbetskraft, för vilken minsta ersättningen behöver beräknas, d. v. s. ungarlar och familjeförsörjare med små familjer, under det att övriga kanske komma att sysselsättas med sämre betalda arbeten. Slutligen kan man mycket väl tänka sig att även privata arbetsgivare, som igångsätta arbeten under en arbetslöshetskris, kunna, efter statligt föredöme, anse sig ha rätt att begära kommunal ersättning för de arbetstillfällen, som de skapat.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen vid beviljandet av medel till arbetsmarknadens reglering måtte uttala sig för att en närmare undersökning skall verkställas av frågan om huruvida ej vid fastställandet av statsbidrag till kommunala beredskapsarbeten hänsyn bör tagas icke endast till arbetslöshetens omfattning i berörda kommun utan även till skattetrycket i densamma och till det projekterade företagens räntabilitet, även om detta skulle visa sig medföra höjning av procentsatsen för engångsbidrag, samt att i övrigt beaktas vad som ovan anförts.

Stockholm den 7 februari 1941.

Nils A. Larsson
i Östersund.

Gustaf Nilsson
i Kristinehamn.

Olof Nilsson,
Göteborg.
